

17. SI PINTJANG DIMANDIAN.

Moesim halodo djeung ngidjil, geus tangtob oenggal taoen koe oerang kasorang. Demi toeroenna hoedjan djeung halodo saenja-anjana aja ogè waktoena.

Sakapeung mah, oepama oesoem haloda, moenggal minggosan teu toeroen hoedjan, tampoluna nepi ka moelanan. Balong² loba noe sarnat, waloengan² arorot; djelema² pada saroesah, taja tjai keur njëbor pepelakanana.

Tapi oepama dina waktoena ngidjil mah, hoedjan sorè isoek taja eureunna, nepi ka waloengan² tjuah gedè, malah sok mutak nguroekak kana pakaja noe aja di sisina.

Baris noelak oelah hoedjan teuing, tjenk oerang kampoeng, aja tarèkahna, nja èta koedoe disarang. Sabalikna di èta aja deui tarèkahna noe seldjen, lamocr bujang toeroen hoedjan koedoe ngunandian oetjing.

Dina hidji mangsa di kampoeng Roesdi, sabulrala boelan teu toeroen² hoedjan, pepelakan rèja noe paroèh, soemoer² sarnat. Beurang penting, oerang dinja ngan panas harendang baè salawasna. Djelema² geus tingaradiah baè koe panas sarta teu patol² ngarep² hoedjan.

Hidji powè kolot² karuempoel di balè dèsa, lupa Roesdi ogè aja di dinja. Noe ditjaritakeun taja lijan, agan kajang boeroe² toeroen hoedjan, tina teu katahan koe haloda. Kolot² kabèh pada beridjil hoedjan, ngabidjilan tarèkah beroda, soepaja tèreh toeroen hoedjan. Babakoena tarèkah noe geus bijasa kalampalkeun, nja sok ngamandian oetjing tana.

„Seug atoch oerang boeroe² baè lampalikeun,” omön; „Pa Roesdi, „isoekan, isoek², oerang iring-iringan ngamandian oetjing si Roesdi.”

Isokna kolot boedak geus karoempoel di imah 'Pa Roesdi sarta outjingna geus disadijakeun.

„Rék dikoematakeun si Pintjang tèh, bapa?" tjeuk si Roesdi.

„Koe bapana dijaritakeun zukoemaha noe geus dirempugkeun koe kolot?" tadi tēja.

„Koering laé utoci noe dimandianana, bapa!" tjeuk Roesdi, „meureun leuwih ierèh hoedjunna, da noe dimandianana djoeraganana si Pintjang."

„Heug," tiabal bapana, „ongkè, ari si Pintjang di-mandiar, sija ogè mlor mendi."

Sanggus sadija bakal iring-iringan tēja, djeug si Pintjang digotong dina koeroeng, dibawa ka waloengan diiringkeun koe ogèl djeug boentjis.

Barang geus nepi ka sisi tjai, oetjingna koc 'Pa Roesdi dikaloearkeun tina koeroeng, toelouj dimandian. Kakara kabasuhan sasutik ogè, si Pintjang geus totorodjolan rék locupat, tjelang-tjileung ngaherengan bari rék ngowèt.

Sanggus si Pintjang dimandian, broel diiring-iringan-keun, balik deui ka lemboer.

Barang datang, toeloej harandjat, ngadowa neda*, hajang terèh tourocn hoedjan.

Sanggusna badjat, djelema' arasitan ka 'Pa Roesdi, maroelang.

"Seug atoei rék maroelang mah!" tjeuk 'Pa Roesdi, "oelali petot* baè ngarep-ngarepna, mentena heuleut sawutara powè ogè hoedjan."

Roesdi djeung si Pintjang toeloej maroelan bari ngaregèlan toelang bajan.

Sanggus doewa tiloe powè, teu hoedjan kènch baè, malah teu mendoeng* atjau. Koc sabab éta djelema* datang deui ngoemaha ka bapa Roesdi. Si Pintjang dimandian geus salahruba kali, tapi cuweuh toeloengna. Heuleut saboelan ti waktue harita kakara ngeproel sarta kadoewa powèna breg hoedjan gedè. Peplakuan noe araluem ajcuna tjalènghar deui, tjara katoekang-toekang.

IS. SOERAT TI ROESDI KA RAMLAN.

'Kang Ramlan'.

Koemaha, 'kang, datang?

Wantji koemaha akang soemping ka Bandoeng?

Hasa koering ditinggalkeun taja, kabina-bina nja nalangaa, tina banget sono kénéh, ari koe akang geus ditinggalkeun.

Oetagal powé taja deui noe dipitangtjam koe Missem, ngun'kung Ramlau lah.

Koering djeung Missem, ti barang papisah nepi ka ajeuna, tjaueur, teu eja kitoe-kijeu.

Heuleut saminggoe ti waktos akang moelih, koering koe bapa geus disakolakeun di dèsa. Buleuh! koetun resep ari di sakola. Batoer diadjar djeung batoer oedlu rēja uaker. Hasa mimiti usep sakola, rēja moerid² muc nguhenteyan ka koering, tapi ajuna mah benten, malah réréjana djadi sehat.

Djoerangan Gouroc njuhenn pisen ka koering, ari di sakola andjennu sok mangdongèngkeun ka koering djeung ka batoer² koering. Dongèngna araneh djeung ramé.

Minggoe toekang ka sakola soemping wènak² ti dajeah,

djoeragan Kontrolir, djoeragan Wadana, djoeragan Tjamat djeung Loerah². Mènak² raresepeun naker ka koering, malah djoeragan Kontrolir mah nepi ka nepakan ka koering.

Koering rék getol diadjar, soepaja tarèh sakola djeung akang òi dijeu.

Sanggeus ijeu serot katampa kou akang, kuering ueda walonau, noon.

Hoermat koering, poen
Ruesdi.

19. NGAKOET.

Sanggeusna sawah 'Pa Roesdi' anggeus dipiboewatanana, djelma noe darerep henten agabroel teuing. Panoetoe-panana dibowat di sawah Roesdi. Parè beubennanganana geus ngagosulok sakoeriling-koeriling saneng sawah.

'Pa Roesdi' djeung anak bodjona njaeng-njaeng kétéh baè di sawah. Ti beurang gu'awèna mowè-mowèkeun parè, ari ti penting ujarijeunan tali, keur mangkèk. Demi Roesdi djeung Misnem taja deui gawèna, ngau ngaleumeung djeung nanggerkeun kolèjèr. Sanggeus parèna toehoer, heurang penting 'Pa Roesdi' djeung batoer-batoerna noengtoetan mangkèk. Tuempoekan parè geugeusan wani ngalajar satowèl-satowèl kolot djungkuengna.

„Baroedak, sija rék marilok ka pasar?“ tjeuk emu Roesdi.

„Ka pasar rék noon, emu?“ témbal Roesdi.

„Kapan rék ngakoet, isoekan,“ djawab indoengna, moerang atjan salija keur sogroehna.“

Sanggeus umbou Roesdi djeung anak anakna urindit ka pasar, 'Pa Roesdi' toeloj ka lemboer, ngahiru ngakoet ka catangga-tatangga djeung batoerna. Teu lila, 'Pa Roesdi' geus datang deui ka sawah. Wanti hedoeg 'Ma

Roesdi djeng baroedak geus daratang ti pasar. Indoengna njoehoen boboko gedé, Alisnem ngais bonoko lentik, ari Roesdi nanggoeng boentelan, kabèh diareusi benuang balaudja téja.

Isokna djelma benuang ngahirasan tih geus karoempael di sawah, pada marawa rantjatan. Iboe benuang ngagampangkeun djeng tjapit geus didjoekkeun dina djampangna. Ogél djeng buentjis noe turis ngatak ngiringkeun aleutan parè geus sadija, katu leung baé.

Sungguis turupia; teu aja kakoeranganana, parè noe tiua toempokan téja geus disalaj kana rantjatan. Rengkongna geus hijorang-hijuek, hijoeng-hijuek baé.

Di harempes saeug tanggoengan parè geus ngaljujar. Pangheulana rengkong, diléma koe tanggoengan parè, djampangna iboe djeng tjapit, ari pangnekanagna tatuicuhan.

Barang geus sadija, djoeag aleutan tanggoengan parè

téh arindit, ngabroel diiringkeun koe ogèl nacroengtoeng djeung bantjis ngadoer-doeran.

Teu katjatoerkeun di djalaana, alentan iringan parè geus nepi ka lembuer, geus digoendoekkeun harupeun leuit.

Iboe djeung tjapit ditoeroenkeun tina djampara, toeloj didihoekkeun dina amparan noe beunung nelebahan, njasadjenan: seuseungitan, roeroedjakna sarta sapetloena geus disoegoelikeun ka iboe djeung sabaladna.

Noe tas narangoeng, sanggeus ngareutunan tjapit lreuk daladaharan bari njalametkeun.

Sasalsèna daladaharan, toeloj nguranggeuskeun pagawè-anana; aja noe ngaloeng, aja noe ngucup di djern leuit.

Koe sabab réja onoe naroloeng, sadjan parè sakitoe seueurna ogè, teu sabaralia hilana geus bérés.

Sanggeus parè kabèh èntép, djelema² toeloj aramitan mèlaug.

Di imali kari si Roesdi hèhèjotan di boeroean leuit, soekna-soekna, pèdah réja parè keur parab manèlana.

20. KI DOEKOKN.

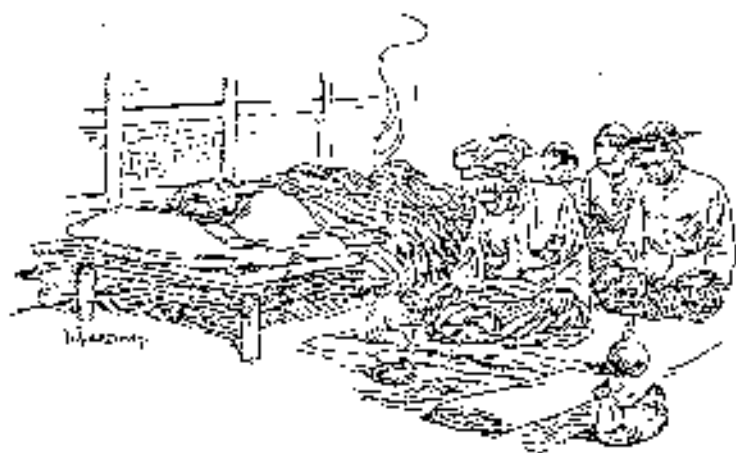
Doewa pawè ti tas ngakot, lreuk Roesdi gering, kata-radjung moerijang panas. Beuki lila, beuki ripoci geringna téh; kolot-kolotna katjida saroe saheunana, tina sijeneun katnetoeloelan. 'Pa Roesdi toeloj nitahan panjawahna ka Nagadèn, néjang doekoen nou geus kamasoerkeun lepués sarta djampèna matih. Kira wantji èrang², doekoen geus datang, kawantoe dipapagkeun koe koeda. Barang datang ogè, boctoe² baè koe 'Pa Roesdi ditoeoelikeun ka cuggon anakna. Roesdi kasampak keur ngedeng, awakna panas kawas dirérah, sarta gawèna ngau sasat baè.

„Tah teu, Embah, peren anak téb, oedoerna parantos opat dinten,” tjek Pa Roesdi.

„Sadajana pitoewah kue kooring dilampakkenn, tapi kasakit lèk roepi-roepina anggoer beuki madjeng.”

Ki Doekoen toeloj njabak kana siruh djeung benteung Roesdi.

Tjék Ki Doekoen: „Mas Loerah, ajeuna mah soegan ocrang ngahatoeranan lué ka noe ngagbugeuh di djeu,

bilih toewang poetra aja masalahna, ocrang neda pangam-poera.”

Tjék Pa Roesdi: „Embuh, mungguh abdi mah geus teu terang kitoe-kijeu, sadaja-daja koemaha kerso Embah baé.”

Ti diaja toeloj indoeung Hoeddi sasadjuan surat², sakeur noe knedoe aju, superti: lawon bodas, bajam bodas, béjas bodas, meujan postih, paroekeujan djeung kundi beunang ngeusian.

Peroekeujana geus ngebeul. Ki Doekoen sila mendeko, njangherenpan paroekeujan bari ngadewa. Ten lila, toeloj pucureum bari toengkoé.

Kira meunang sapanjeupahan, di imah Roesdi djempè, euwera nos ngumong saketjap-ketjap atjan. Geus kiton Ki Doekoen tjangkit bari ngumong: „Mas Loerah! ajeuna mah mokaha isoekaa ogè poetra téh bakal damang deui. Geura tjéboran baé poetra koe tjai noe sakendi téja, ngalan berkahna katoekoen-katoekoen.“

Kira² peaknel tiloe Ki Doekoen amit meulang. Pa Roesdi toeloej njelaan koea, keur ngantearkeun. Ki Doekoen tjak nempak koeda, toeloej meulang, diiringkeun koe noe nanggoeng soemboci, dieusi bējas, howéh, hajau djeung bibit laek emus sagedè pingping.

Katituarkeun Roesdi, ti sanggeus diandian téja tiutau mending mah anggeer tambali.

Kolet-kolotna suadina geus rada leler ogè haréna, tina sabab tjak Ki Doekoen, Roesdi tordh tjageur. Tapi Roesdi geringna beuki pujah, datang ka sak kapéahan. Sanggeus docwa powè, tina geus bējak tarékah, los Pa Roesdi ka Loerah djeneng, neda toeloeng. Loeraha djeneng geurwa njekot péh kina sadoes sarta ngiloe djeung Pa Roesdi ka imuhna. Roesdi sok dibère péh sapanesah, sarta doental disceroang koe tjai.

Laekna munéina rada mending.

Ki Loerah djeneng djol datang deui, meken pél ka Roesdi; kitoe baé ceanggal powè. Heunteu tina powè Roesdi geus méh tjageur, sarta geus daékna dahar geui.

Ben! atah kaseokaan ambaa Roesdi geus teu aja papadana baé sarta ngantearkeun ka Loerah djeneng Pa Roesdi pan njaktoe deui, katjida dagdag-digdigéna téh, datangka sakapeung mah let dahar let digawé, balas noenggeun Roesdi laé.

Daewa tiloe rasnggea ti haréna, Roesdi tjageur pisan sarta bisa oelis deui djeneng baloe-baloerna, tjara sasari.

21. ROESDI NGANDJANG.

Basa Roesdi gering kadoewa kalina, teu subaraha pejuhna lamoca dibandingkeun deung basa gering mimiti lésa mah.

Ajenna kabéberan aja pitoeloengna Mus Loerah, Roesdi cibiré oelar mandjoer, paparin djocragan Dokter bass ngaronda haréto; éta oelar ngeranna pul kimina. Koe lantaran éta oelar, Roesdi teu lila geringna. Sanggeus dijagdjag pisan, deung Roesdi koe kolotna cihawa ngandjong ka Loerah.

Barang djol, laerakna beure? mapagikenn, omongna. Tul geuning, 'Djag Oedi geus tjageur; djagdjag pisan, 'Djag?'

"Berisah pangésto mamang, nuen," tambil Roesdi.

'Pa Roesdi gik durjoeuk deung Loerah, di tepas beurep; ari 'Ma Roesdi di taroe kang deung Nji Loerah.

'Pa Roesdi deung priheemi ngawaradcel bari ngaropi.

"Kocmaha kang, parantos tjageur pisan poetra téh?" omong Loerah ka 'Pa Roesdi.

"Ari katingalna koe akang mah, parantos tjageur, awakna parantos séhat, dedaharanana beuki sapertos bijasa," tambil 'Pa Roesdi.

Djol Roesdi nyampeurkeun, gèk dijoeuk toekangeun pamunna.

"Oedjag geus tjageur pisan? Tjik ka dijen, mamang njabak," tjeuk Loerah téh.

Harimpoj Roesdi téh nyampeurkeun, gèk djoeuk gigireun Loerah. Koe Loerah leungeunna deung sirahna dirampasn.

"Hih, geuning tjageur pisan ajenna mah. Geus sakola deui, Oedjang?" tjeuk Loerah téh.

"Soemochoen teu atjar kocian, laluleus kénéh, nuen," tamba? Roesdi.

„Oelah waka sakola aneb, ari karasa tatjau tjageur pisan mah, bisi karogrog,” umong Loerah téh.

„Soemochoen, 'mang. Eta ogé kairesan baé dipagarin landong nge pait tēja koe emang. Oepami teu koe landong, eta mah manawi tatjau tjageur, da koe poen bapa mah salawina namneng dilandongan koe landong kampoeng baé, nouu,” ceabal Boesdi.

Bapa Boesdi incci ngagelujou ngadéngé nuonggan anakna kitoe téh.

„Jah, loetjoe si Oedjang, bet geus bisa njarita,” umong Loerah téh.

„Da éstoe kitoe, 'kung, sijaktosna oclab perjanten teuing kana landong kampoeng mah, réh moenggoeh oorang mah ngalandonguana téh ngar soegan sarung soegan baé, henteu patos terangan leres sapertos Doktor. Hidi” kasawat, saer diperagan duktur, pada aja landongna, uer moerjang hijasana diidreén péh kina.

Kasawat neon baé aja landongna nge tangtos. Moeng-